

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 40.

Sambata 28. Octombrie

1861.

Adres'a deputatiunei natiunei romane, care supu conducerea Escelentiei Sale D. metropolitu conte **Alexandru Sterca Sulutiu** s'a datu Mai. Sale in audienti'a din 31. Octombrie, cá protestu in contra representatiunei regiului guberniu din Clusiu facute in contra conchiamarei dietei Ardealului, cá opusetiune la rescriptulu regescu din 19. Sept. 1861.

Maiestate c. r. apostolica!

Actulu guberniului r. transilvanu, cu care acelasi dupa dreptulu si chiamarea s'a avea a sta Principelui tíerei intr'ajutoriu cu svatu nemediulocitu si a castigá valóre nobileloru intentiuni ale inaltuaceluiasi, nu e acum numai unu actu oficiosu, ci elu a devenitu totudeodata actu alu publicitatii. Pe calea acésta din urma au devenitu si préumilitu supscrisii, supusi credintiósi ai Mai. Tale la cunosciinti'a intregului cuprinsu alu aceluiasiu. Acest'a e unu actu cá acela, cu care r. guberniu se încórda a dovedi si a trage atentiunea Mai. Tale c. r. apostolice intr'acolo, cumca ordinatiunile intente, privitórie la o dieta conchiamanda in Ardealu, contradicu legeri uniunei din an. 1848, cá uneia ce susta in valóre de dreptu, si prin urmare, ele sunt a se cassá. Guberniulu vrea a 'si sprigini acésta a s'a parere cu opiniunile cele devoltate de membrii magiari si secui in conferinti'a din Alba-Iulia din 11. Febr. a. c. si se provóca in directiunea acésta la reportulu seu (dupa cum se dico) datu Mai. Tale. Guberniulu numesce drépt'a ordine préinalt'a de alegere, desfta prin Mai. Ta c. r. Apostolica, in urm'a careia fusera indreptatiti si civii cei liberati de apasare prin grati'a Mai. Tale, de ilegala. Elu vrea dreptulu Mai. Tale de a conchiamá diet'a alu conditiona de coronarea cá rege magiaru, si asia alu trage la indoe'la, si vrea pe

gubernulu Mai. Tale c. r. apostolice. pe cum si tóte mesurele lui facute pana atunci (dupa incoronare) ale numi de nelegale.

Provocanduse la juramentulu de credintia, dechiara acestu guberniu, ca chiaru si publicarea dietei ar' produce intre deosebite le clase de popóra si nationalitati o gealusia intaritatória, iritatiune si prepunere, si animile, care ar' fi mai bine a se molcomi, decatu a se iritá, le ar' aduce in astfeliu de agitatiune, care ar' puté numai ingreuna resolvarea vreunei complanari, de nu cumva o ar' chiar' si nimici pe unu timpu indelungatu.

Candu dechiara guberniulu de octroatu si nelegalu totu ce s'a facutu in directiunea acésta, devine acelasi la cutediatórea afirmare: cumca inarticularea natiunei nóstre romane ar' aparé cá o compromitere a intrebatiunei nationalitatiloru; caci de ar' si reesi diet'a, si in aceea si s'ar' efaptu póte anca si vreo decretare, totúsi acestea decretari incheiete ar' remané in totu casulu fara nici o valóre si nelegale.

Actulu acesta incheie cu postulatulu, (prentensiune), cá Mai. Ta c. r. apostolica se binevoiesci prégratiosu a cassá mesurele luate in privinti'a conchiamarei dietei in Transilvania. In actulu acesta memorédia r. guberniu, ca va tramite in urma si pareerea separata a mai multoru consiliari guberniali, care inca se potu ceti in foile publice.

Problem'a credintiosiloru subscrisi, supusi ai Mai. Tale c. r. apostolice, nu póte fi aceea, cá ef-se se lase intr'o refrangere detaiata a tuturor meruntisieloru din sustienerile r. guberniu, totusi in generalu, provóchanduse la actele asternute pana acum, anumitu la celea din 7. Noembrie si 10. Decembrie 1860, mai incolo la celea doue petitiuni ale confe-

rintiei natiunii romane din 13. si 16. Ianuaru a. c., precum si la prospet'a sustinere a comitetului romanu prin deputatii natiunii, trebuie se 'si deé parerea si convingerea loru intr'acolo, cumca pana acum suptu nici unu rege din Ungaria nu se portá de grigia a implini dorintiele popóreloru cu mai mare dreptate si legalitate, de catu sub guvernulu de acum alu Maiestatei Tale c. r. apostolice, si ca in poporimea Ardealului, anumitu intre deosebitele nationalitati diet'a preagratiosu aplacidata de Mai. Ta c. r. apostolica nicidecum nu va da cauza la gealusia, iritatie si prepusu, de nu cumva organele puse de organisatorulu demisionatu (b. Kemény) in fruntea guberniului tierei si care se afla inca acolo, nu si voru intinde man'a spre sternirea patimiloru acestora prin comitetele loru cele dusimane dietei ardelene, care sunt chiamate de pe tempurile uniunii si acum intregite, urmandu si ele esemplulu guberniului regiu.

Totusi in casulu acesta cata se ne indoimu de orce resultatu alu incordaciloru celoru dusimanoé dietei, de órece natiunea romana, credintioá Principelui seu, nu mai are de a se teme de amenintiarile si defaimarile apasatoriloru ei de pana acum, de órece ea precepe inaltele intentiuni ale dreptului seu Dominoriu si Principelui tierei, le pretinesce si scie a se sacrifica pentru ele.

Respicandu ascultatorii supusi credintiosi in numele natiunii romane, cá organe ale ei legale si cá deputati ai ei, cea mai aduce multiamita pentru inalt'a gratia, cu care Maiestatea Ta ai binevoitu a conchiamá diet'a si, implinindu preagratiosu dorint'a cea de atatea ori dechiarata a natiunii romane, ai binevoitu a afla cu cale, de ai pusu inarticulare natiunii si religiunii loru de prim'a propositiune regésca, isi ieu cutediare a mai face preamilit'a observatiune, ca natiunea romana nu mai póte avé nece o incredere in procedera guberniului de acumu, care se incérca a impedece, (zedarnici) preinaltu tientit'a linistire a poporimei ardelene si conchiamarea séu in genere dicundu, tienerea dietei, si a carui representatiune e cu nemica mai pucinu, decatu o prochiamare la improtivire, a unui guberniu, care cu tóte midiolócele intipuibile vre a castiga valóre uniunii Ardealului cu Ungari'a cei estórse prin sila in 1848, care totusi prin noi in interesulu nostru si alu Dinastiei fú impumnata si combatuta, din care temeiu natiunea romana prin comitetulu ei

permanentu si acesta prin noi, ai carui deputati suntemu, redica in contra procederei acesteia si altei asemenea a guberniului trasilvanu si a organelorui loru prótestu serbatorescu, si susumemorat'a representatiune, respective remustratiune a guberniului, cá pe o procedere, ce se opune cu cerbiacia celoru mai nobile si leale intentiuni ale Maiestatei Tale c. r. apostolice, — de a scapá tiér'a de anarchi'a amenintatória si de nelegalitate — si care se confrunta cu spiritulu timpului, si nu se póte justifica nici inaintea lui Dumnedieu, nici a ómenimei, o dechlaréza de o intreprindere contraria oblegatiunii si condemnabila.

Votulu separatu alu consiliariloru provisoru de vitia romana in numele natiunii romane, la care se face provocare de ei cu planuri neurate, trebuie asemenea selu respingemu cu tóta tari'a, fiindca in Ianuaru a c. in adunarea nationala dela Sibiu toti trei fusera altmintrenea informati despre dorintiele si intentiunile natiunii romane, si doi din ei chiaru si la conferinti'a din Alba-Iulia din Febr. a. c. cu totul alte principie desvoltasera despre dorintiele natiunii romane; védia dara ei, cum socotescu asi justificá neconsecinti'a, respective uitarea de oblegamintea loru. In fine 'si ieu cutediare subscrisii a aterne in acclusu cu tota supunerea o traducere din actulu comitetului romanu cu subscriptiunea Domnului episcopu baronu de Siaguna cá presiedinte si a secretariului Macelariu, prin care subscrisii fusera provocati din siedinti'a din 17. a. l. c., cá se depunemu la pragurile préinaltului tronu unu protestu energicu in contra remonstratiunii facate de guberniulu tierei in caus'a dietei.

(Tradusu dupa „Press'a“ de Viena. Red.)

REPRESENTATIUNEA

Escelentiei Sale D. arhiepiscopu alu Albei Julie, conte Alecsandru Sterca Siulutin, catra cancelari'a de curte 1860:

„Escelentia Ta!“

„Nu potu sa nu 'mi esprimu durerea mea cea mai profunda in privinti'a resistentiei celei pasive, ce se dice a se fi aratatu in mai multe locuri din partea romaniloru nostri fačia cu autoritatile comitatelor; precum putuiu pricepe din pretiuit'a scrisoria a Escelentiei Tale din 8. a. l. c. Nr. praes. 253, pre-

cum si din mai multe scrisori a le unoru domni comiti supremi. Doritu-asia fi cá acea resistintia sa nu se fi aratatu nice candu.

Aceasta durere a mea se maresce prin aceea, ca autoritatiloru din comitate, ear' pe temeiu lu repórteloru oficiali chiaru si locurile mai inalte, nu vedu in aceasta resistintia pasiva pacifica alta, decatu anarchia, turburare si rescóla apritata, asia si nisce eugete nepacifico si o dispusetiune interna inimica in contra natiunei magiare; cu tóte ca, daca canta omulu fara partinire si cu consideratiune, motivulu celu adevveratu alu acestei resistintie, ca nu e alta decatu o conservare de dreptu (juris sustentatio) esercitata in modu legale si constitutionale. O stare ca cea aratata mai in susu ar' cautá se imple de spaima si de superare pe facare patriotu, ear' mai alesu pe ceilalti locuitori ai tiei. In urmarea acestoru intipuri, se dice, ca fratii magiari in multe locuri 'si parasira locuintiele loru de pana acum, prin urmare cumca pacea si securitatea publica se aru aflá in periculu invederatu.

Sa ingreneie óre, ori potu astfelu de repórtu, — se nu dicu clevetiri — oficiale, redimate numai pe fantasia — se nu dicu pe eugete rele — ingrenná pe o natiune intréga, — pacifica si asediata, — cu nesce prepuse atáta de nedrepte si de nefundate, ajunsé nu numai pana la inaltulu gubernu de tíera, da si chiaru pana la inalt'a cancelaria regia de curte si pana la tronulu M. Sale?!

Spre parerea mea de reu cautu sa recunosc pe temeiu lu tristei esperintie, cumca vedendu cu ochii scade acea dulce sperantia, ce o nutri natiunea mea pana acum in inim'a s'a, speranti'a cumca 'i va succede a se intielege cu nobilea natiune magiara si se va infrati cu ea intr'unu modu statatoriu si cumca prin aceasta se va reintóree increderea reciproca intre natiunile surori a le scúmpei patriei nóstre!

Care parte séu care natiune pórtá vin'a la aceasta?

Noi Romanii intru adevveru nu amu datu motivulu aceste si nice nu voimu se damu, de nu cumva ni se va imputá de culpa si de crime, pentruca voimu sa avemu parte deplina la libertatea patriei nóstre comune si la binefacérite egalitatei cetatianesé dupa proportiunea, in care contribuimu la sustienerea si aপরarea ei cu averea nóstra si cu sangele nostru si pentruca dorimu si ceremu aceste dela fratii magiari si sasi cu tóta energi'a si neincetatu!

Natiunea romana inse nu va incetá nice candu a cere si a pretinde aceasta, ear' fratii magiari se insiela tare, daca credu cumca, daca au datu unoru romani, cari posedu mai multu increderea loru (a magiariloru), decatu a confratiloru loru, cá din indurare cateva locuri de oficiali mai multu subalterni, aru fi facutu totu si aru fi impartitu si datu natiunei romane partea, ce 'i se cuvine dupa egalea îndreptatire.

Nu Escelentie! Ne aflamu intru o retacire mare daca credemu aceasta.

A sositu odata timpulu celu mai intetietoriu, cá cele doue natiuni surori, — cea magiara si cea romana — sa se chiarifice odata in privinti'a pretinsuniloru si cerintieloru, ce au catra olalta.

Romanii nu voru o parte aruncata cá din indurare, cá la cersitori, nu, ei ceru intru tóte dreptu asemenea si din tóte bunatatile o parte amesurata sacrificieloru, ce le a adusu pe altariulu patriei din averea si din sangele loru.

Escelentia! Speru, ca me vei escusá, daca cu incredere deplina in cautarea cea profunda, in nepartinitórea iubire de dreptate si in bunatatea inimei Escel. Tale, nu me voiu folosi fačia cu Escel. Ta in aceste timpuri critice si lucruri politice fórtu delicate, nice de o ascundere secréta, nice de o façieria insielatoria séu de o prefacere ascunsa, ce a fostu totu-deanna'a in contra naturei mele; ci 'mi respicu opiniunile mele cu inima deschisa si cu eugetu curatu.

Motivulu resistintiei pasive, ce se arata din partea romaniloru in mai multe locuri a le comitatulu Albei de josu, precum reieptarea de officiu séu resemnarea de ele si modulu cum si midiuolócele, prin cari sa se delature aceste neplaceri si acestu reu, acum anca neinsemnatu, le amu aratatu in scrisórea mea alaturata, ce o indreptasemu si catra respectivulu domnu comite supremu, cu datulu din 27. Maiu a. c.

Inse durere, ca acestu midiu locu legale de vindecare nu s'a folositu, ear' prin aceea, ca fratii magiari — cari dealtmintea in totu loculu si in tóte lucrurile se arata liberali si constitutionali, numai nu fačia cu dorintiele cele legali constitutionali a le romaniloru — au denegatu cu cerbicia si la aceasta ocaziune implinirea dorirei celei constitutionali a fratiloru loru romani, prin care s'aru fi aparatu si chiaru autonomi'a comitatulu; ei au datu materia multa spre ueodihna si spre resistintia pasiva, prin urmare si

ai ci se p $\acute{o}$ te dice cu securitate: „Causa causae est causa causati.“

Acestei neincrederei generale si acestei resistinti pasive i dederă nutrementu destulu si faptele, comise de fratii magiari fa $\acute{c}$ ia cu Romanii si in alte comitate, violandu cu duritate egalitatea si fratietaea.

Nice intr'unu comitatu, unde e elementulu romanu mai numerosu cu multu decatu celu magiaru, nu se respectara doririle romaniloru. In daru cerura si pretinsera romanii, ca in locul comiteteloru de comitatu din 1848, catra cari romanii din motive f $\acute{o}$ rte de aprobatu nu au incredere, sa se formeie o congregatiune generale s $\acute{e}$ u marcale, respectandu dupa cuviintia proportiunea poporatiunei, si sa se al $\acute{e}$ ga comitate none, ear' prin aceste sa se faca alegerile de oficiali si sa se conduca administratiunea publica, s $\acute{e}$ u sa se al $\acute{e}$ ga oficialii comitatului si sa se ordone administratiunea comitatului intregu, chiaru decatra congregatiunile generali; ear' prin aceasta se traga in terminii egalitatii si fratietaatii constitutiunali pe t $\acute{o}$ te nationalitatile, confesiunile si clasele si prin aceasta se se pastredie si consolide si autonomi'a comitatului.

(Va urm $\acute{a}$.)

Prea stimata Reuniune!

Mi a venit la mana cunun'a mie tramisa dela multu onoratele dame ale Reuniunei femeiloru romane din Brasiovu si prin semnulu acesta o astfelu de on $\acute{o}$ re, ce eu nu am speratu.

Din adres'a cu datulu 6. Iuliu a. c. intielegu aceea: ca preastimat'a Reuniune prin acest'a voie-sce a me on $\acute{o}$ ra pentru purtarea mea dela diet'a Ungariei, din anulu acesta, dreptu acea mi iau libertate a dechiaru: ca pasurile deputatiloru romani, intreprinse la diet'a amintita, t $\acute{o}$ te sau facutu intru'ntielegere frati $\acute{e}$ sca inca la lucrarile n $\acute{o}$ stre (de voiu trece cu tacere peste ticalosii celi pucini, carii servescu in taber'a straina), deputatii frati romani, toti intru atatu asemene s'au luptatu, incatu dupa a mea scire nici despre unulu nu se p $\acute{o}$ te dice, ca elu a lucratu,

mai multu s $\acute{e}$ u mai pucinu: in urmare debue — pe temeulu acestora — se me dechiaru: ca eu cunun'a tramisa in totu tempulu numai c $\acute{a}$ on $\acute{o}$ rea tuturoru deputatiloru romani o voiu respect $\acute{a}$.

Dela desfiintierea dietei trecute inca n'amu con-venitu cu condeputatii mei, totusi indresnescu a descoperi aceea: ca fostii deputati frati romani se voru tien $\acute{e}$ de fericiti, de voru av $\acute{e}$ privilegiu se p $\acute{o}$ ta ei din partea loru documenta, incatu pretiuescu densii on $\acute{o}$ rea n $\acute{o}$ e in fa $\acute{c}$ i'a lumii, in vediutulu neamiciloru nostri aretata.

Dupa aceste cutediu prea onorate D $\acute{o}$ mne cu umilintia a ve roga: se binevoliti, pentru on $\acute{o}$ rea ac $\acute{e}$ sta, reverinti'a mea cea mai adunca si multiumita sincera a primi, pe lunga ce eu romanu.

Alu prea stimatei Reuniuni

In Aradu la 10/12. Septembrie 1861.

plecatu sierbu Georgiu Popa.

La o filomela.

Pintre vechile ruine luce lun'a aurita;
Draga e a sa lumina celoru innecati de doru!
Ventulu serei sufla dulce prin padurea inverdita;
Filomel'a intristata varsa cantece d'amoru.

Canta, blanda paserica, caci ai viersu de mangiere:
Spune'mi dorurile tele, c $\acute{a}$ si eu sa patimescu.
P $\acute{o}$ te noi avemu in lume totu o s $\acute{o}$ rta, o durere,
Caci suspinele 'ti dui $\acute{o}$ se si placute me rapescu.

A vietei suferintia amu vitat'o pentru tine,
Si torentele de lacrimi se pornescu a curge blandu!
Dar' ia spune, paserica cu frum $\acute{o}$ se aripi line,
Ai si tu compatimire, candu m'audi mereu gemandu'?

Vino, pasere 'ntristata! vino, ici la monastire
C $\acute{a}$ sa plangemu impreuna dorulu teu si dorulu meu,
Tu sa canti, eu se varsu lacrimi pe mormintulu de iubire
Unde d $\acute{o}$ rme-a m $\acute{e}$ frum $\acute{o}$ sa sub pamentulu crudu si greu.*

* Din preludele lui H. Grandea, poetu nou in Romania.

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editionea: in tipograf'a lui
Ioanne G $\acute{o}$ tt.